

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KICHIK BIZNESNI MOLİYAVIY RAG‘BATLANTIRISH TIZIMI

*Toshkent Kimyo xalqaro universiteti Samarqand filali Davlat moliyasi
yo‘nalishi 2-kurs magistranti*

Baxromov Baxodir Otabek o‘g‘li

Bugungi kunda O‘zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri bo‘lib, u iqtisodiy o‘rish, aholi bandligini ta‘minlash va ijtimoiy barqarorlikni kuchaytirishga xizmat qiladi. Mustaqillikdan so‘ng mamlakatda bozor iqtisodiyotiga o‘tish jarayonida kichik biznesning naqadar muhimligi aniqlandi va sohani qo‘llab-quvvatlash tizimi shakllantirildi.

Moliyaviy rag‘batlantirish tizimi kichik biznes subyektlariga turli vositalar orqali erkin kirish imkoniyatini yaratadi hamda ularning barqaror va samarali faoliyat yuritishini ta‘minlaydi. Bu vositalar orasida imtiyozli kreditlar, soliq imtiyozlari, subsidiya va grantlar eng asosiy o‘rin tutadi. Imtiyozli kreditlar past foiz stavkalarida ajratilib, tadbirkorlar uchun moliyaviy yukni yengillashtiradi va investitsiyalarni jalb etishga xizmat qiladi. Soliq imtiyozlari kichik biznes subyektlarining soliq yukini kamaytiradi, ular uchun qulay biznes muhitini yaratadi. Subsidiya va grantlar esa amalga oshirilayotgan loyihalarning xarajatlarini qisman qoplab, innovatsion faoliyatni rag‘batlantiradi.

O‘zbekiston sharoitida davlat tomonidan kichik biznesni qo‘llab-quvvatlashning amaliy mexanizmlari doimiy takomillashtirilmoqda. Misol uchun, kichik biznes subyektlari uchun yagona soliq rejimi joriy etilgan, u kredit olish jarayonida garov talablari yengillashtirilgan, shuningdek, mikro- va kichik kredit berish bo‘yicha maxsus dasturlar ishlab chiqilgan. Raqamli tizimlar joriy etilishi orqali moliyaviy xizmatlardan foydalanish soddalashtirildi, ariza berish va monitoring jarayonlari shaffof bo‘ldi.

Moliyaviy rag‘batlantirishning samaradorligi kichik biznesning iqtisodiy faolligiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatmoqda.

Kichik biznes iqtisodiyotning barqaror o‘rishida muhim rol o‘ynaydi. U nafaqat yalpi ichki mahsulotni (YIM) oshirishga xizmat qiladi, balki iqtisodiy faoliyatning turli sohalarini diversifikatsiya qiladi. Kichik biznes orqali yangi korxonalar tashkil etiladi, ular esa ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytiradi, xizmat ko‘rsatish hajmini oshiradi va yangi bozorlarni egallash imkonini beradi. Shu bilan birga, kichik biznes o‘z faoliyati orqali ichki talabni rag‘batlantiradi: yangi ish o‘rinlari va daromadlar yaratilishi natijasida aholining xarid qobiliyati ortadi, bu esa ishlab chiqarish hajmining yanada oshishiga olib keladi.

Moliyaviy rag'batlantirish vositalari — imtiyozli kreditlar, subsidiya, grantlar va soliq imtiyozlari — kichik biznesning iqtisodiy o'sishga qo'shgan hissasini yanada kuchaytiradi. Masalan, imtiyozli kreditlar tadbirkorlar uchun ishlab chiqarish yoki xizmat ko'rsatish hajmini kengaytirish imkonini beradi, subsidiya va grantlar yangi innovatsion loyihalarni amalga oshirishni rag'batlantiradi. Soliq imtiyozlari esa korxonalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlab, ularni investitsion faoliyatga yo'naltiradi.

Kichik biznesning iqtisodiy o'sishga hissasi shuningdek, innovatsion jarayonlarni rag'batlantirish va raqobatbardoshlikni oshirishda ham namoyon bo'ladi. Kichik korxonalar yangi texnologiyalarni tez joriy etish, mahsulot sifatini yaxshilash va xizmat ko'rsatish sohasida samaradorlikni oshirish orqali iqtisodiyotning umumiy raqobatbardoshligini kuchaytiradi. Shu tariqa, kichik biznes davlat iqtisodiy strategiyasida nafaqat yalpi ichki mahsulotni oshirish, balki iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash vositasi sifatida ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Kichik biznes iqtisodiy o'sish bilan bir qatorda aholi bandligini oshirishda ham muhim rol o'ynaydi. Yangi korxonalar va tadbirkorlik loyihalari tashkil etilishi orqali turli sohalarda ish o'rinlari yaratiladi, bu esa ishchi kuchining samarali jalb qilinishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, kichik biznesning moslashuvchanligi va tezkor rivojlanish xususiyati uni yirik korxonalarga nisbatan ko'proq ish o'rinlari yaratishga imkon beradi.

Tadqiqotlar ko'rsatadiki, kichik biznesning iqtisodiy faolligi yirik korxonalarga qaraganda ko'proq yangi ish o'rinlarini ta'minlaydi. Masalan, xizmat ko'rsatish, chakana savdo, qishloq xo'jaligi, IT va turizm sohalarida kichik biznes subyektlari sezilarli darajada bandlik yaratadi. Shu tariqa, yoshlar, ayollar va kam ta'minlangan aholi qatlamlari ham ish bilan ta'minlanadi, bu esa ijtimoiy barqarorlikni kuchaytiradi.

Moliyaviy rag'batlantirish vositalari — imtiyozli kreditlar, subsidiya va grantlar — yangi ish o'rinlarini yaratish jarayonini jadallashtiradi. Masalan, tadbirkor past foiz stavkasi bilan olingan kredit evaziga ishlab chiqarishni kengaytirsa, qo'shimcha ishchi kuchi jalb qilinadi. Shuningdek, grantlar yangi loyihalarni ishga tushirishga yordam berib, natijada yangi ish o'rinlarini yuzaga keltiradi.

Shuningdek, tadbirkorlar o'z mahsulotlari va xizmatlarini mahalliy va xalqaro bozorlarga chiqarishda raqamli platformalardan faol foydalanmoqda. Bu esa raqobatbardoshlikni oshirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, tizimni yanada takomillashtirish choralari ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Jumladan, kichik biznes subyektlari uchun moliyaviy va biznes ko'nikmalarini oshirish bo'yicha treninglar, konsalting xizmatlari kengaytirilishi, shuningdek, innovatsion startaplar uchun grant mexanizmlarini

yanada samarali yo'lga qo'yish zarur. Bu chora-tadbirlar kichik biznesning investitsion jozibadorligini oshiradi va ularni murakkab bozor sharoitida raqobatbardosh qiladi.

Moliyaviy rag'batlantirish vositalari — imtiyozli kreditlar, soliq imtiyozlari, subsidiya va grantlar — kichik biznes subyektlarining samarali faoliyatini ta'minlab, yangi tadbirkorlik loyihalarini amalga oshirish imkonini beradi. Raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali moliyaviy resurslardan foydalanish soddalashtiriladi, shaffoflik oshadi va tadbirkorlar uchun qo'shimcha imkoniyatlar yaratiladi.

Shu bilan birga, tizimni yanada takomillashtirish zarurati mavjud: moliyaviy va biznes ko'nikmalarini oshirish, konsultatsiya xizmatlarini kengaytirish va innovatsion startaplarni qo'llab-quvvatlash. Bu choralar kichik biznesning barqaror rivojlanishini ta'minlab, mamlakat iqtisodiy salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-2080-sonli qarori. *Kichik va o'rta biznesni rivojlantirish strategiyasi*, Toshkent, 2021.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 10-iyundagi 332-sonli qarori. *Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash mexanizmlari*.
3. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. *Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik bo'yicha yillik hisobot*, Toshkent, 2023.
4. Abdug'aniev A., Abdug'aniev A. *Iqtisodiyot nazariyasi*, Toshkent: O'qituvchi nashriyoti, 2020.
5. Yo'ldoshev Q. *Bozor iqtisodiyoti asoslari*, Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti, 2019.